

Сравнение прогнозных значений с реальными данными

Реальные данные	Прогноз по нейросети	Абсолютная ошибка	Относительная ошибка
1052,00	1012,70	39,28	0,03
952,30	1006,60	54,32	0,05
1098,00	1001,90	96,10	0,08
	Сумма	189,70	0,18

Сумма абсолютных и относительных ошибок при прогнозировании по нейросети (189,7; 0,18) значительно меньше погрешности получаемой при осуществлении прогнозов с помощью ARIMA-модели (361,31; 0,34).

Выводы

Анализ полученных результатов исследования показывает, что полученные прогнозные значения ближе к исходным статистическим данным в случае применения нейросети по сравнению результатами построения прогнозной модели ARIMA. По нашему мнению, это обусловлено тем, что нейронные сети рассчитаны на применение к рядам со сложной и нелинейной структурой ряда, тогда как модель ARIMA Бокса-Дженкинса предназначена для работы с рядами, имеющими более заметные структурные закономерности.

Литература

1. Єріна А.М. Статистичне моделювання та прогнозування. / А.М. Єріна. –К. : КНЕУ, 2001. – 170 с.
2. Черняк О.І., Ставицький А.В. Динамічна економетрика. / О.І. Черняк, А.В. Ставицький – К. : КВІЦ, 2000. – 120 с.
3. Georgoff D. M., Murdick R. G. Manager's Guide to Forecasting // Harvard Business Review. – 1986. – Vol. 64, № 1. – P. 110-120.
4. Официальный сайт государственного комитета статистики. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Надійшла 30.05.2010

УДК 330

О. В. ЧЕРНИШ

Київський національний університет технологій та дизайну

СПЕЦИФІКА ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

У статті розглянуто специфічні особливості формування та функціонування ринку освітніх послуг у взаємодії з іншими ринками.

The article concerns the features of forming and functioning of market of educational services in co-operating with other markets.

Ключові слова: освітня послуга, ринок освітніх послуг, пропозиція та попит на ринку освітніх послуг, конкуренція, державні та приватні навчальні заклади.

Постановка проблеми. Сучасне суспільство характеризується інтенсивним розвитком в усіх сферах людського буття. Сьогодні набули актуальності загальноосвітні глобалізаційні процеси; нові умови життя ставлять перед людством нові завдання та вимоги щодо підвищення соціальних та професійних якостей людини. Одним з визначальних факторів соціально-економічного розвитку є вдосконалення робочої сили, покращення її характеристик та підвищення конкурентоспроможності на ринку праці. Освіта та професійна підготовка є фундаментом людського розвитку, стимулом та рушієм зростання інтелектуального і духовного потенціалу суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Освітня послуга є товаром особливого роду, який містить ознаки суспільного блага. Проте, це твердження повною мірою можна віднести лише до загальноосвітніх програм, адже загальна середня освіта в Україні є доступною і безоплатною. Що ж стосується вищої освіти, то її варто розглядати як приватне благо, тому що знання та професійні навички є формою інтелектуальної власності та приватним людським капіталом.

Отже, економічна природа освітньої послуги на ринку полягає в тому, що будучи комплексним благом (поєднанням суспільного та приватного блага) вона продукується та споживається з метою примноження не лише особистого, а й національного людського капіталу. В наукових дослідженнях зустрічаються різні підходи до визначення поняття “освітня послуга”.

Так, Т. Оболенська в своїх працях визначає освітню послугу як специфічний товар, який задовольняє потребу людини в набутті певних знань, навичок і вмінь для їх подальшого використання у професійній діяльності [1].

Автор В. Александров стверджує, що освітня послуга – це організований процес навчання для одержання необхідних знань, навичок і вмінь. Це особливий інтелектуальний товар, який надається стороною, що організовує і здійснює процес навчання, та отримується іншою стороною, яка може одночасно виступати і учнем, і контролером якості послуги, і платником за неї [2].

На думку В. Огаренко, освітня послуга – це освітній товар, який є основою діяльності, що її здійснює виробник і в процесі якої відбувається задоволення потреби споживача в освіті [3].

Невирішені частини проблеми. Нині загально визнаним є функціонування сфери вищої освіти як ринку освітніх послуг, який являється складним соціально-економічним явищем. Незважаючи на широке використання поняття “освітня послуга”, його сутнісні характеристики в науковій літературі носять дискусійний характер.

Визначенню особливостей та специфіці функціонування ринку освітніх послуг як складової ринку послуг України, а також специфічного товару “освітня послуга” присвячена ця стаття.

Ринок освітніх послуг як складова ринку послуг тісно пов’язаний і взаємодіє з іншими ринками: праці, інформації, товарів тощо. Поруч із загальними характеристиками, властивими будь-якому товарному ринку, ринок освітніх послуг має свої особливості.

Однією з особливостей освітніх послуг є те, що отриманий ефект та якість важко кількісно оцінити. Це можливо зробити лише через деякий час у процесі професійної діяльності людини, наприклад, у вигляді оплати праці. Саме невизначеність кінцевих результатів та якісних показників створюють труднощі для споживачів освітніх послуг у виборі профілю та спеціальності навчання, для роботодавців – у раціональному відборі кваліфікованих спеціалістів.

Ще однією особливістю освітніх послуг є висока еластичність попиту на них. Споживачі можуть свідомо обмежувати свої витрати на користь інших статей споживчого бюджету і навпаки [4, с. 109]. Так, розвиток системи дистанційної освіти видозмінює контакт виробника і споживача послуги, перетворюючи його на віртуальний, тим самим розширюючи попит на різні види послуг освітніх установ [5].

Особливість ринку послуг професійної освіти полягає у його неоднорідності. Він включає багато сегментних, взаємопов’язаних ринків, які формуються під впливом різних обставин. Це тип навчального закладу, форма власності, профіль та напрям підготовки тощо.

Крім того освітня послуга не є матеріальною, її неможливо відчутти до того моменту поки вона не буде придбана, та і це “відчуття” буде суб’єктивним. Її можна проілюструвати лише інформацією про форми та методи надання, навчальними планами тощо. Слід також зазначити, що освітня послуга не підлягає зберіганню.

Як і будь-якому іншому ринку, ринку освітніх послуг притаманна конкуренція. Важливою умовою ефективного функціонування ринку є взаємодія та узгодження інтересів його суб’єктів. В якості суб’єктів ринку освітніх послуг виступають споживачі освітніх послуг (окремі громадяни та групи осіб), виробники освітніх послуг (навчальні заклади різних форм власності, окремі юридичні та фізичні особи), держава як регулятор ринку освітніх послуг. До інтересів споживачів належить отримання знань та вмінь адаптованих до вимог ринку праці та бізнесу; в інтересах виробників розробляти та реалізувати такі освітні послуги, які будуть конкурентоспроможними та користуватись попитом на освітньому ринку; держава ж зацікавлена у створенні умов для підготовки висококваліфікованих спеціалістів та підвищення якості національного людського капіталу.

Перехід України до ринкових відносин стимулював розвиток сфери платних освітніх послуг. Законодавчо можливість надання освітніх послуг на платній основі в державних навчальних закладах закріплена в Законі України “Про освіту” [6]. 80–90% платних освітніх послуг в рік надходить до вищих навчальних закладів як оплата за навчання.

На ринку освітніх послуг простежується конкуренція між державними та приватними навчальними закладами. Обидві форми мають свої переваги та недоліки. Державна освіта базується на відповідній матеріально-технічній базі, проте до її проблем можна віднести жорстку прив’язаність до бюджетного фінансування, складність процедур акредитації та ліцензування спеціальностей, бюрократизацію навчального процесу. Приватній же освіті притаманне швидке реагування на зміну попиту та надання платних освітніх послуг. Проте, приватні навчальні заклади мають і недоліки: найчастіше вони функціонують в орендованих приміщеннях, стикаються з недостатністю та плінністю висококваліфікованих кадрів.

За даними Держкомстату України станом на початок 2009–2010 навчального року система вищої освіти України налічувала 350 вищих навчальних закладів III – IV рівнів акредитації, у тому числі 242 державної форми власності та 108 – недержавної форми власності. Мережа вищих навчальних закладів налічувала 861 заклад усіх рівнів акредитації та форм власності, у тому числі 198 університетів, 58 академій, 110 інститутів, 1 консерваторію, 231 коледж, 136 технікумів та 127 училищ. І це не враховуючи понад тисячу філій, НКЦ, НКП та інших відокремлених структурних підрозділів [7].

Таким чином, наведені цифри свідчать про значний потенціал ринку освітніх послуг в Україні, тому дослідження проблем та процесів, що протікають на цьому ринку, залишається актуальним.

Висновки. Отже, узагальнюючи вище наведене, можна зробити висновок, що ринок освітніх послуг як складова ринку послуг тісно пов'язаний і взаємодіє з іншими ринками: праці, інформації, товарів тощо.

При аналізі особливостей освітньої послуги необхідно враховувати взаємозв'язок та взаємозалежність ринку освітніх послуг з іншими ринками. Цей зв'язок дає право стверджувати, що попит та пропозиція на ринку освітніх послуг знаходяться під впливом попиту ринку праці на фахівців тієї чи іншої спеціальності (випускників навчальних закладів).

Література

1. Оболенська Т.С. Маркетинг освітніх послуг: вітчизняний і зарубіжний досвід / Оболенська Т.С.– К. : КНЕУ, 2001. – 208 с.
2. Александров В. Освітня послуга / Александров В. // Економіка України. 2007. – № 3. – С. 53 – 60.
3. Огаренко В.М. Державне регулювання діяльності вищих навчальних закладів на ринку освітніх послуг / В.М. Огаренко – К. : Видавництво НАДУ, 2005. – 328 с.
4. Грішнова О.А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки. / О.А. Грішнова – К. : Т-во “Знання”, КОО, 2004. – 254 с.
5. Гаращук О. Детермінанти ринку освітніх послуг / О. Паращук // Вісник ТДМУ. – 2006. – №2.
6. Законодавство України про освіту : [збірник законів]. – К. : Парламентське видавництво, 2002. – 159 с.
7. Табачник Д. Доповідь Міністра освіти і науки на підсумковій колегії Міністерства освіти і науки України (22.04.2010 р. м. Харків) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.mon.gov.ua/main.php?query=newstmp/2010/23_04/2.

Надійшла 12.05.2010